

Vergaderjaar 2010–2011

19 637

Vreemdelingenbeleid

Nr. 1367

BRIEF VAN DE MINISTER VOOR IMMIGRATIE EN ASIEL

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 1 november 2010

In uw brief d.d. 7 oktober 2010, kenmerk 2010Z13350/2010D38906, verzoekt u een reactie op een document van Amnesty International inzake uitzettingen naar Irak.

Met deze brief reageer ik op een document van Amnesty International van 21 september 2010, waarin aan enkele Europese regeringen, waaronder de Nederlandse regering, wordt verzocht om de uitzettingen naar Irak op te schorten in verband met de veiligheidssituatie aldaar en onder verwijzing naar het standpunt van de UNHCR inzake gedwongen terugkeer naar Irak. In deze brief licht ik toe, onder verwijzing naar het recente algemene ambtsbericht over de situatie in Irak van 29 oktober 2010, waarom aan dit verzoek geen gevolg worden gegeven.

De nadruk in het Nederlandse asielbeleid ligt op het naleven van de beginselen die in de door Nederland geratificeerde verdragen zijn neergelegd, zoals het Vluchtelingenverdrag, het Europees Verdrag ter bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden (EVRM) en het Anti-Folterverdrag. Nederland kent daartoe een zorgvuldige asielprocedure met de mogelijkheid van (hoger) beroep (rechterlijke toets) waarbij deze beginselen in acht worden genomen. Op zorgvuldige wijze wordt getoetst of een vreemdeling vluchteling is in de zin van het Vluchtelingenverdrag, dan wel bij terugkeer heeft te vrezen voor een schending van artikel 3 EVRM. Het is aan de Iraakse vreemdeling om met individuele feiten en omstandigheden aannemelijk te maken dat er aanleiding bestaat om hem bescherming te bieden. Deze individuele beoordeling laat onverlet dat de algemene situatie in Irak, die bekend is uit objectieve bronnen zoals de ambtsberichten van de minister van Buitenlandse Zaken, steeds wordt meegenomen bij de beoordeling van een asielaanvraag.

Op 29 oktober 2010 is een nieuw algemeen ambtsbericht over de situatie Irak verschenen. Dit ambtsbericht beschrijft de situatie in Irak gedurende de periode van februari 2010 tot en met september 2010. Ik zie in dit

ambtsbericht geen aanleiding om het landgebonden asielbeleid ten aanzien van Irak te wijzigen. Een individuele beoordeling blijft het uitgangspunt. De veiligheidssituatie in Irak is niet dusdanig dat elke uitzetting naar Irak, ongeacht de persoonlijke omstandigheden van de asielzoeker, een schending van artikel 3 EVRM of één van de ander bovengenoemde verdragen, zou opleveren. Uit de uitspraken van het Europese Hof voor de Rechten van de Mens (hierna EHRM) volgt dat het EHRM een zodanige benadering alleen zou volgen in de meest extreme gevallen van algemeen geweld. In een arrest van 17 juli 2008 inzake NA tegen het Verenigd Koninkrijk overweegt het EHRM: «(...) the Court has never excluded the possibility that a general situation of violence in a country of destination will be of a sufficient level of intensity as to entail that any removal to it would necessarily breach Article 3 of the Convention. Nevertheless, the Court would adopt such an approach only in the most extreme cases of general violence, where there was a real risk of ill-treatment simply by virtue of an individual being exposed to such violence on return.» Gedoeld wordt op de uitzonderlijke omstandigheid dat iedere burger, ongeacht de persoon, zich in een continue situatie van concrete bedreiging bevindt. Deze bewoordingen in het arrest laten zien dat het om een uiterst beperkt aantal situaties zal gaan. Van een dergelijke uitzonderlijke situatie is geen sprake in Irak.

Uit de door het ministerie van Buitenlandse Zaken opgestelde en gepubliceerde algemene ambtsberichten over Irak blijkt dat de gewelds- en mensenrechtensituatie in (delen van) Irak al vele jaren zorgwekkend is. Tegelijk lieten deze ambtsberichten ook zien dat de veiligheidssituatie ten opzichte van 2006 en 2007 aanzienlijk is verbeterd. Het nieuwe ambtsbericht van oktober 2010 bevestigt deze vaststelling hoewel de verbeteringen zich niet in dezelfde mate doorzetten als in voorgaande jaren. In dit ambtsbericht wordt geconcludeerd dat meerdere bronnen over de afgelopen jaren, inclusief deze verslagperiode, een (licht) positieve ontwikkeling van de veiligheidssituatie waarnemen maar dat op de korte termijn verslechtingen en verbeteringen elkaar afwisselen. Er kan dan ook volgens dit ambtsbericht niet in zijn algemeenheid voor de gehele verslagperiode worden gesproken van een verbetering of verslechting van de veiligheidssituatie in Irak ten opzichte van voorgaande verslagperiodes. Gelet op deze informatie zie ik geen aanleiding om te oordelen dat de aard en intensiteit van het geweld in Irak dusdanig is dat elke uitzetting naar dit land een schending van artikel 3 EVRM, of één van de ander genoemde verdragen, zou opleveren.

In het arrest F.H. tegen Zweden van 20 januari 2009 heeft het EHRM zich bovendien reeds uitgesproken over de aanwezigheid van een uitzonderlijke situatie in Irak. Het EHRM was van oordeel dat hoewel de algemene veiligheidssituatie in Irak, en in Bagdad, onzeker en problematisch is, deze niet zo ernstig is dat burgers die naar dit land worden teruggestuurd louter vanwege hun aanwezigheid aldaar een reëel risico lopen op schending van art. 3 EVRM. Uit de informatie in het ambtsbericht zoals bovenstaand beschreven, blijkt niet dat sinds deze uitspraak een zodanige verslechting van de veiligheidssituatie in Irak heeft plaatsgevonden dat tot een ander oordeel zou moeten worden gekomen.

Op 22 oktober 2010 heeft Nederland, net als Zweden en het Verenigd Koninkrijk, een brief van het EHRM ontvangen betreffende de gedwongen terugkeer naar Irak. Het EHRM wil, mede in het licht van het standpunt van de UNHCR, opnieuw de terugkeer naar Irak beoordelen. Het feit dat het EHRM een vraag heeft voorgelegd over de algemene situatie in Irak, wil nog niet zeggen dat de juridisch bindende uitspraak van het Hof in de zaak F.H. tegen Zweden aan juridische relevantie heeft ingeboet. Op verzoek van het EHRM heeft Nederland het EHRM op 29 oktober 2010 geïnformeerd over de terugkeer naar Irak. Deze infor-

matie bestond primair uit het algemeen ambtsbericht over Irak van 29 oktober 2010. Ik ga ervan uit dat de door Nederland ingebrachte informatie voldoet aan de vraag van het EHRM om objectieve informatie over de algemene situatie in Irak en dat na beoordeling van deze informatie door het EHRM geen aanleiding meer zal bestaan om verzoeken tot «interim measures» van personen die terug dienen te keren naar Irak, in zijn algemeenheid toe te kennen.

De algemene situatie in Irak geeft wel aanleiding om een aantal bevolkingsgroepen in Irak nog steeds als kwetsbare minderheidsgroepen aan te duiden. De aanduiding «kwetsbare minderheidsgroep» heeft tot gevolg dat van de vreemdeling in mindere mate wordt verlangd individuele aspecten naar voren te brengen om zijn nood aan bescherming aannemelijk te maken. Dit betekent dat Iraakse christenen, mandeërs, yezidi's, Palestijnen, joden, shabak en kaka'i met op zichzelf beperkte individuele indicaties aannemelijk kunnen maken dat zij in aanmerking komen voor bescherming. Voor het oordeel dat de vreemdeling met op zichzelf beperkte indicaties aannemelijk heeft gemaakt dat een schending van artikel 3 van het EVRM dreigt, is niet vereist dat betrokkene persoonlijk een dergelijke behandeling heeft ondervonden. Ook indien er sprake is van mensenrechtenschendingen in de naaste omgeving van de vreemdeling bij personen die behoren tot de betreffende kwetsbare minderheidsgroep, kan dit voldoende grond zijn om een schending van artikel 3 EVRM aan te nemen. In het licht van hetgeen bekend is omtrent de algemene situatie in Irak wordt daarnaast in het landgebonden asielbeleid ten aanzien van Irak ook verhoogde aandacht gevraagd bij de behandeling van de asielaanvraag van bepaalde groepen zoals onder andere intellectuelen, journalisten en personen werkzaam in risicoberoepen.

Uit het vorenstaande volgt dat zowel in het beleid als in de individuele beoordeling van de asielaanvraag rekening wordt gehouden met de (veiligheids)situatie. Personen van wie vervolgens is vastgesteld dat bescherming niet noodzakelijk is, dienen terug te keren naar het land van herkomst. De primaire verantwoordelijkheid voor de terugkeer ligt bij de vreemdeling. Veel Irakezen zijn al vrijwillig teruggekeerd naar Irak, onder andere met hulp van de Internationale Organisatie voor Migratie (IOM). Uit de cijfers van de IOM blijkt dat in 2009 719 Irakezen vrijwillig zijn teruggekeerd naar Irak en in 2010 (tot en met september) zijn 421 Irakezen vrijwillig teruggekeerd. De Nederlandse overheid ondersteunt terugkeerders, onder meer met terugkeer- en herintegratieprojecten. Zelfstandige terugkeer blijft gelden als de meest wenselijke optie, de gedwongen terugkeer is en blijft evenwel een noodzakelijke aanvulling.

Tot slot stel ik vast dat Amnesty International andermaal zijn bezorgdheid uitdrukt over de behandeling van de Iraakse vreemdelingen tijdens de terugkeervlucht door de Europese autoriteiten en door de Iraakse autoriteiten bij aankomst in Irak. In het verleden heeft Amnesty International reeds zijn bezorgdheid uitgedrukt over de behandeling van de Iraakse vreemdelingen door de Nederlandse autoriteiten tijdens de terugkeervlucht van 30 maart 2010. Naar aanleiding hiervan is onderzocht of deze bezorgdheid gegrond was. Uit dit onderzoek bleek dat bij de boarding voor de terugkeervlucht van 30 maart 2010 veel verzet en agressiviteit aanwezig was van de zijde van een substantieel deel van de vreemdelingen. Dit verzet is door medewerkers van de Koninklijke Marechaussee proportioneel en op gedisciplineerde wijze beantwoord. De 35 Iraakse vreemdelingen zijn tijdens het terugkeerproces steeds op correcte en humane wijze behandeld. Verder zijn mij geen signalen bekend dat Iraakse vreemdelingen zouden zijn mishandeld door de Nederlandse autoriteiten tijdens een terugkeervlucht naar Irak die dit jaar heeft plaatsgevonden. Ook zijn mij overigens verder ook geen signalen

bekend over onregelmatigheden door de Iraakse autoriteiten bij aankomst van de betrokken Iraakse vreemdelingen in Irak.

Gelet op het bovenstaande, ben ik van mening dat de gedwongen terugkeer naar Irak op een verantwoorde manier kan plaatsvinden en zie ik dus geen aanleiding om op het verzoek van Amnesty International in te gaan.

De minister voor Immigratie en Asiel,
G. B. M. Leers